

מחלוקת לדינא; לרב פפא חייב בנוזקי כולם גם כשנשכב מוטל לרוחב הדרך ביושר, ולרב זביד אינו חייב אלא כשמוטל באלכסון כמקל הסומין [שאז אעפ"י שהשלישי הלך אחר השני, נכשל בקצה האלכסון הקרוב אליו ואנוס הוא], אבל בקו ישר אינו חייב אלא על השני. וברי"ף משמע שאין כאן מחלוקת לדינא (רא"ש). והראב"ד מפרש דברי רב זביד, שהסומא כשמגשש במקלו ויבוא אחר ויכשל בו ויעברנו, הרי יש אפשרות לבא אחריו להיכשל שוב במקל. וכן זה הקדר נכשל בו ועבר עליו, ובא קדר נוסף ונכשל גם הוא בראשון.

דף לב

'היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון... ואם עמד בעל חבית – פטור'. הנמוקי-יוסף כתב שאפילו עמד לכתף, שדרכו לעשות כן – פטור בעל הקורה. וכן כתב רש"ל.

בחדושי ר' מאיר שמחה תמה על כך והלא זה כ'שניהם ברשות' כי לזה רשות להלך ולזה רשות לכתף, והרי הדין הוא שאם הויקו זה את זה – חייבין (כדלהלן מח). ויתכן שלדעתם זה נחשב כ'הווקו' כיון שהולך כדרכו והלה נעמד וכתוצאה מעמידתו ניווק.

'זמודה איסי בערב שבת בין השמשות שהוא פטור, מפני שרץ ברשות. בערב שבת מאי ברשות איכא? כדר' חנינא, דאמר ר' חנינא באו ונצא לקראת כלה מלכתא'. כתב בספר בן יהוידע: מרבי חנינא הוכיחו שיש מצוה לקבל את השבת בחוץ, יותר מאשר לקבלה בבית או בבית הכנסת, וממילא נלמד שיש מצוה בריצה זו, כמו שאמרו 'לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה'. ונקטו 'ערב שבת בין השמשות', ללמדנו שיש מצוה לרוץ לקבל השבת, אך הוא הדין לכל דבר מצוה, כגון רץ לבית הכנסת.

נראה מדבריו שעיקר הדין נאמר בריצה לצאת לקראת השבת [ואתי שפיר לשון 'אבל בחול.. אפילו בחול' – המשמע דערב שבת ביהש"מ לאו היינו חול, והיינו שהוא זמן תוספת שבת, שרץ לקבלה]. אלא שממילא שומעים גם לשאר ריצה לדבר מצוה.

ואולם מפשטות דברי הראשונים נראה שעיקר הנידון הוא על ריצה להכנות צרכי שבת. ונראה לפרש שמרבי חנינא הביאו שקבלת שבת היא כהקבלת פני מלך, שלכך יש ענין ביציאה לקראתה, וזוה למדים שיש מצוה בעצם הזריוות והריצה להכנות צרכי שבת, כדרך הרצים לצרכי המלך ולכבודו, שהריצה עצמה מסממני הכבוד היא, הלכך ריצה זו פוטרת.

ומפירוש רבנו יהונתן מלונגיל נראה שכוונת הגמרא לבאר לשון 'בין השמשות', והלא אין דרך בני ברית להיות עסוק או בצרכי שבת, שכל ישראל זריזים הם במצוות – אלא שאז ריצתו ברשות בשיצא להקביל פני השבת.

הג"ר מאיר שמחה מדווינסק כתב (בחדושי) מסברא שאינו פטור אלא בריצת ערב שבת, שהכל יודעים שיש אנשים הרצים באותה שעה, אבל הרץ למצוה אחרת, אפילו לפיקוח נפש – חייב, כי אין יודעים להזהר ממנו.

ואולם אין הדבר מוסכם בפוסקים; בשו"ת חות יאיר (רו) נשאל אודות אדם שרץ לברך ברכת הלבנה, ושבר במרוצתו כלי זכוכית ושפך שמנו של חברו. והניזק – בר אוריין היה, וטען כמה טענות לחייב את שכנגדו. אחת מן הטענות היתה שלא אמרו אלא בערב שבת בין השמשות שכולם יודעים להיזהר, ולא בשאר ריצות לדבר מצוה.

ובתשובתו שם דחה חילוק זה, שאין הסברא לפטור מפני שיש על בני רה"ר להזהר מפני מעשה משונה, אלא טעם הפטור הוא שלא ריבתה תורה לחייב אדם המזיק באונס אלא ברשות הניזק, ולכן הרץ ברשות נידון הוא כרץ בחצרו שאינו חייב בשוגג ובאנוס.

ואף על פי כן פסק שם לחייב את השובר מטעם אחר, שאין ללמוד מריצת בין השמשות בערב שבת, שבהול בהכנתיו לשבת שהרי החשכה קרובה לבוא (וכסברת המרדכי, וכ"כ בהגהות מיימוניות פ"ו מהל' חובל), משא"כ בריצה לברכת הלבנה, הגם שהיא מצוה גדולה מאד הרי אפשר לקדשה גם ביחיד, ומשום 'ברוב עם... אינו כדאי שייפטר הרץ. וכתב (עפ"י הב"י) שהוא הדין הרץ לבית הכנסת, אע"פ שמצוה גדולה היא, אם שבר והזיק – חייב. ורש"ל נקט שגם ריצה לכל דבר מצוה פוטרת – אלא שאינו נאמן לטעון כן בלא בירור.

– כתוב בהגהות אשר"י: 'בין השמשות' – לאו דוקא, אלא משעה שמתחילים להכין צרכי שבת, לאפות

*

'דאמר ר' חנינא בואו ונצא לקראת כלה מלכתא... רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה' –

'ואין ספק, כי אם הוא כסברת קצת קלי עולם דחושבים די בקבלת תוך חצירו של אדם, לא היו אומרים 'בואו ונצא' כנראה, כי היו תוך העיר, והיו מתחברים לצאת לשדה לקראת השבת האורח הנכבד' (כתבי האריז"ל שער הכוונות סד. מובא בן יהוידע).

'... 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' – שמזה מסתעפים כל דיני הפסח: הסדר, מצות ד' כוסות וכו', שלכאורה רק לחיצון יחשבו בעינינו. הנה לפי המתבאר שכל יסוד הבריאה הוא רק 'ציור', וכל יסוד עבודת האדם בעולם המעשה הוא רק לעשות 'ציורים', והיוצא כל הוא 'צר צורה' – אין הכי נמי, דרק ע"י אופן זה מתהווה ה'כאילו' הוא יצא ממצרים, דרק על ידי ציורים אלו, ציורים של מרור ואח"כ ציורי חירות, יוכל להתהוות אצל האדם ה'כאילו' יצא. וזהו שבארנו במקום אחר מה שאמרו חז"ל ב"ק לב: 'דא"ר חנינא בואו ונצא לקראת שבת מלכתא. וברש"י: כאדם המקבל פני מלך. ר' ינאי הוה מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה'. וכל הרשעים הלא יתלוצצו וילעגו למו, מהו ענין היציאה אל השדה, וכי משם היא באה, וגם מה שייך בכלל לצאת לקראת שבת, והלא לכאורה יותר נכון שישב בביתו במנוחה ושלוה ובאופן זה יקבל פני שבת?

אבל באמת טענתם באה מצד זה שאינם יודעים מהו עולם המעשה, שאילו ידעו והבינו יסוד זה, לא היה מקום למחשבתם זו.

חז"ל הורונו שבכדי לקבל שבת צריך דוקא ל'ציור'. אופן הציור הוא לצאת אל השדה. ורק על ידי ציור זה מקבלים פני שבת, ומי שאינו מודה ביסוד זה הנהו בור ועם הארץ ב'סוד הציור', ורק הצדיקים ההולכים בדרכי ה' הם יודעים את זה. ולכן ר' ינאי קבל שבת רק ע"י 'ציור', שיצא אל השדה ואמר 'בואי כלה' (דעת חכמה ומוסר לרבי ירוחם ליבוביץ ממיר, ח"א מב. וראה לקט שיחות מוסר לגרי"א שר, עמ' תלה).

הנה קטע מתוך 'מכתב מאליהו' (ח"ד עמ' 143 ואילך) בקיצור מועט. ומקור הדברים [ביתר הרחבה] בספר פרי צדיק ויגש ו:

'אילמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהילכתן מיד נגאלין (שבת קיח). 'שתי שבתות' היינו שתי דרגות בשבת – שבת עליונה ושבת תחתונה, שבת פנימית ושבת חיצונית. 'מיד נגאלין' – כי אם זוכים לשבת בחיצון ובפנים, היינו שלימות, והיינו גאולה.

'שבת חיצונית' – שהאדם עדין לא נטהר מגשמיותו והשבת באה כמתנת קדושה מלעילא. 'שבת פנימית' – שהאדם כבר יש לו שבת בלב גם טרם בואה, ואז הוא יכול להשפיע גם מקדושתו על השבת...

וכן בגאולה אנו מוצאים אותן שתי בחינות; 'דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו (של משיח)... דבי רבי חנינה אמרי חנינה שמו' (סנהדרין צה). 'חנינה' – היינו מתנת חנם, בחינת דור שכולו חייב, שההשפעה באה כולה מלעילא. אבל 'ינון' הוא לשון מלכות ושררה (רש"י תהלים עב,ז), בחינת אתערותא דלתתא.

ונפלא הוא שדוקא שני אמוראים אלו נקטו שתי דרגות הנ"ל גם כלפי שבת קדש – עיין בבא קמא: דאמר רבי חנינא בואו ונצא לקראת כלה מלכתא. לישנא אחרינא: לקראת שבת כלה מלכתא. רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה' (וכעין זה שבת קיט). –

'כלה מלכתא' פירושה שהמיועדת להיות 'כלה' לכנסת ישראל היא עתה בבחינת 'מלכתא', היינו שהיא המשפעת קדושה מלעילא, כמלכה שהיא למעלה מן העם. (זוהי הדרגה שקראנו לעיל שבת חיצונית). ונפלא הוא שרבי חנינא הוא שאומר זאת, כענין 'חנינה שמו' דהיינו גאולה שהיא גם כן בבחינה דלעילא.

והיינו גם ענין 'בואו ונצא' שהוא גדר ההכנה וההשתדלות לצאת מן החומריות כדי לקבל את השפעת השבת. והלישנא אחרינא 'שבת כלה מלכתא' פירושה תוספת הזדרזות להשביית את כחות הטומאה כדי שתחול השפעת השבת מלעילא.

ורבי ינאי נתן ביטוי לדרגה העליונה – 'שבת פנימית'. (והיינו שלא היה צריך 'לצאת', אלא 'מתעטף וקאי ואמר בואי כלה' וכו', כי קדושת שבת כבר אצלו, והוא היה לגבי שבת כמשפיע לגבי מושפע. והיא כאותה דרגה של גאולה 'ינון שמו', אתערותא דלתתא כנ"ל).

נמצא דמר אמר הכי ומר אמר הכי ולא פליגי, אלא שמר מדבר ממדרגה זו, ומר מדבר ממדרגה אחרת.

אבל גם בדרגה התחתונה, שהשפעה באה לגמרי מלעילא, צריך אדם להשתדל לחזור ולהשפיע גם מלתתא, היינו בהשבה אל הלב. הרי שגם ה'שבת החיצונה' אפשר לנו להפכה לפנימית; וזו עבודתנו.

וצירוף שתי בחינות אלו יחד הוא ענין 'שתי שבתות' שאילו שמרו אותן ישראל מיד היו נגאלים'.

*

(ע"ב) רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא: הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור. אמר רבי יוסי בר חנינא חייב בארבעה דברים ופטור מגלות'. גרסת רי"ד ורש"ל מהוורת: 'אמר רבי יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים'.

'מאן דמתני לה אסיפא כל שכן ארישא ומאן דמתני לה ארישא אבל אסיפא כיון דברשות חייב גלות'. כאן משמע שהגמרא נוקטת הטעם של הפותר בסיפא משום שאינו צריך גלות מעיקר דינו [ולא מפני שאינה מספקת לו, כדברי רבא לעיל]. וכן נראה מהמשך הסוגיא (עפ"י אור זרוע. ויל"פ כן גם בכונת התוס').

'אמר רב פפא [לא צריכא אלא] באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום, ואיכא דמיקרי ויתיב...'. אין זו אוקימתא רחוקה לסתימת המשנה 'הוורק אבן לרשות הרבים' – כי אדרבה זהו המקרה המצוי ביותר להתרחשות אסון, כי ברה"ר אין מצוי שאדם יורוק, ובאשפה שאינה עשויה ליפנות כלל, לא מצוי שיוזק אדם (שמעת'). ואפשר שלכך נקטה המשנה 'רשות הרבים', כדי לומר שאם היתה זו אשפה שאינה עשויה ליפנות אף בלילה, אלא רק איכא דמיקרי ויתיב – פטור, כמו שכתבו התוס' (במכות) שלא היה לו להעלות על דעתו דאיכא דמיקרי ויתיב, ורק אם בלילה היא משמשת את הרבים, חייב עליה ביום.

ג. אם מחמת ראשון נפלו השני והשלישי – ראשון חייב בנזקי כולם [אם לא הזהיר]. ופירש רב פפא, כגון שנפל כשהוא מוטל לרוחב הדרך, כנבלה המפסקת את הדרך. רב זביד אמר: כמקל של סומין שמגשש בו הסומא ופעמים שהוא מושיטו לרוחב הדרך.

פירשו בתוס' שרב זביד חולק על רב פפא בדין וסובר שאם מושלך לרוחב ביושר אינו חייב בנזקי שלישי, לפי שהיה לו לשלישי לזהר כשראה השני שנפל. רק בכגון מקל הסומא שהוא באלכסון, וכשנתקל הראשון בקצה המקל, אותו שבה לאחור מכן ונתקל בקצהו השני לא ראהו. וצריך עיון כמי הלכה. ומתוך דברי הרי"ף משמע שאין כאן מחלוקת (רא"ש). גם הרמב"ם (יג,יא) סתם וכתב שאם היה מוטל לרוחב הדרך, ונתקל אחד בראשו ואחד ברגליו ואחד בבטנו – חייב בנזקי כולם (ומשמע אף שלא באלכסון, מכך שהקדים הנתקל ברגליו לנתקל בבטנו). וכן כתב הטור בשם רמ"ה. וכן נקט רש"ל.

הריא"ז פסק בכל אלו (וכן נראית דעת זקנו הרי"ד) שאין הנתקל חייב אלא כשנתקלו בו באפילה או בקרן זוית או כשמילא כל הדרך במכשול שעשה, שלא היה חברו יכול להזהר בדבר. אבל רוב הראשונים אין נוקטים כן (ע' לעיל כז).

דפים לא – לב

סו. מה הדין במקרים דלהלן:

א. זה בא בחביתו וזה בא בקורתו – ונשברה החבית בקורה.
 ב. היו מהלכים זה אחר זה, ונשברה חבית בקורה תוך כדי הליכה או כשהראשון עמד.
 א. זה בא בחביתו (מצד זה) וזה בא בקורתו (מצד זה), ונשברה חבית בקורה ופגעו זה בזה – פטור, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך.
 היה בעל קורה רץ ובעל חבית מהלך – חייב [ואף לדעת הסובר שיש רשות לרוץ ברשות הרבים, לא כשנושא קורה על כתפו].
 וכן במקום שאין רשות לבעל קורה להלך, כגון בחצר של בעל החבית – חייב. ואולם במקום שאין לשניהם רשות להלך בו – פטור מפני ששניהם שותפים במעשה הנזק. ואם בעל חבית היה עומד – בעל קורה חייב (עפ"י ר"י בתוס' והג"א. ואעפ"י ששינה בכך שנעמד לפוש ברה"ר. רש"ל [וע' לעיל כ שיש סוברים שאף באדם אומרים 'כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור']).

ב. היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון ונשברה חבית בקורה – פטור (שזה מהלך כדרכו והוא מיהר ללכת).
 היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון – חייב.

היה בעל קורה ראשון ועמד, ומתוך כך נשברה החבית – חייב. ואם אמר לבעל חבית: עמוד – פטור. לדברי רבי יוחנן פירשו דוקא כשעמד לפוש (שמשונה הוא ואין רה"ר עשויה לכך. רש"י), אבל עמד לכתף (כדרכו) – פטור, שטרוד מלהזהיר וצריך הלה להזהר בעצמו. ולדברי רב נחמן בר יצחק חייב אפילו בעמידה לכתף, לפי שהיה לו להזהיר.
 היה בעל חבית ראשון ועמד (אפילו לכתף. נמו"י ורש"ל. וע' הרמ"ש) ומתוך כך ניוזקה בקורה – פטור. ואם אמר לבעל קורה עמוד – חייב.

בגמרא העמידו משנתנו שהיה נושא הקורה לכל רוחב הדרך, אבל בלאו הכי, אף על פי שעמד בעל הקורה הראשון – פטור (שהיה לו לבעל החבית לילך בצד כדי שלא יזוק על ידי עמידת הראשון. תוס').

א. כמו כן בסיפא, כשבעל חבית הראשון עמד ובעל הקורה נשאה לאורך הדרך – חייב, שהיה לו לילך בצד כדי שלא יזיק את הראשון אם יעמוד (תוס'). ומלשון הרשב"א משמע שבעל החבית נשאה לרוחב. ובתו"ח הקשה מ'בא בנרו' שא"א לפרש כן.

ב. הרי"ף סתם ולא הביא האוקימתא דפסקה כשלדא (וכן הרמב"ם). ופירש הרא"ש שלפי מה שנוקטים להלכה דלא כריש לקיש, יש לפרש המשנה כפשטותה, ואין הפרש בצורת נשיאת הקורה. ואולם באו"ז נראה שנקט את חילוק הגמרא להלכה.

דף לב

סז. מה הדין במקרים הבאים?

- א. המזיק את אשתו בתשמיש המטה.
- ב. שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת. בעטה מהלכת ברבוצה; רבוצה במהלכת; הוזקה האחת מהשניה ממילא.
- ג. שנים שהיו מהלכים או רצים ברשות הרבים והזיקו זה את זה; אחד רץ ואחד מהלך.
- ד. המבקע עצים ברשותו והזיק ברשות אחרת.

א. רב הונא (ברי"ף הגרסה רב חסדא) פשט לרבה בר נתן שהמזיק את אשתו בתשמיש המטה פטור [כפי ששנינו במשנה שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך]. ורבא חולק [קל וחומר מיער שהיב בגלות, והרי זה לרשות חבירו נכנס. ואינו דומה למשנתנו, כי במשנה שניהם שותפים במעשה הנזק, משא"כ כאן הוא עושה מעשה ולא היא].

- א. מדובר בהזיק שהיה יכול להישמר ממנו (עפ"י מאירי).
- ב. יש אומרים שחייב בארבעה דברים מלבד בושת. ויש אומרים מאחר שעשייתו שוגג אינו חייב אלא בתשלומי נזק (ע' במאירי; טואה"ע תכא, יב וסמ"ע). ויש פוטרים מצער (ע' נמו"י) מפני שזהו 'קצת אונס' (רש"ל). וע"ש שמשלם שני שליש נזקה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. ומ"מ חייב לרפאותה מתנאי הכתובה).

ב. אמר ריש לקיש: שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה ואחת מהלכת – בעטה מהלכת ברבוצה – פטורה (ומשמע בסוגיא אפילו אינה חוסמת הדרך ברביצה. וכ"כ רבנו יהונתן כד:). רבוצה במהלכת – חייבת. רצו להוכיח כדבריו ממשנתנו ודחו.

רבא (כד:): חולק וסובר שבעטה מהלכת ברבוצה – חייב, שאמנם יש לה רשות לפסוע אבל לא לבעט. כן פסקו רי"ף רא"ש רי"ד ריא"ז מאירי ור"י מלונגיל (כ.). ויש פוסקים לפטור (אור זרוע). הוזקה המהלכת ממילא על ידי הרבוצה – דייקו מדברי ריש לקיש שהרבוצה פטורה. ופירשו כגון שרבצה בצד אחד, שהיה למהלכת להלך בצד אחר, אבל אילו היתה מפסקת את הדרך – חייבת. הרא"ש כתב על פי סתימת הרי"ף שלהלכה בכל אופן חייב. וכ"כ המאירי. ואולם האו"ז נקט את חילוק הגמרא.

הוזקה הרבוצה ממילא על ידי המהלכת – פטור [כדין בעל חבית שהיה ראשון ועמד והוזק בקורה – שפטור בעל קורה].

ג. שנים שהיו מהלכים ברשות הרבים, או שהיו שניהם רצים, והזיקו זה את זה – שניהם פטורים (שכל אחד גרם לעצמו חבלה זו. תוס').

רש"י (מת: והרשב"א (כאן) פירשו 'הזיקו' לאו דוקא אלא הווקו ממילא, אבל הזיקו בידים, אפילו שלא בכוונה – חייב. והרמ"ה (מובא בטור) והראב"ד (מת: והנמו"י מפרשים 'הזיקו' ממש ופטורים מפני ששניהם עשו מעשה. [וכן נראה מדיוק לשון התוס' והרא"ש, שבלא כוונה נחשב כ'הזיקו' אעפ"י שהזיקו בידים. וכ"כ רש"ל ובאבן האזול ו,ג. אך מהגר"א משמע שנקט בשיטת התוס' דלא כהרמ"ה. ויש אומרים שאף כונת רש"י כהרמ"ה, שכל שפגעו בדרך הליכתם, הו"ל 'הזיקו' – עפ"י פרישה שעז ואבהא"ז. וכ"נ כוונת הרמב"ם].

אחד רץ ואחד מהלך – במשנה שנינו: פטורים. ואולם בברייתא אמר איסי בן יהודה שהרץ חייב מפני שהוא משונה (כלומר שלא ברשות). ומודה איסי בן יהודה בערב שבת בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות [כאדם המקבל פני מלך]. אמר רבי יוחנן: הלכה כאיסי בן יהודה [ופירש משנתנו שפטרה, בערב שבת בין השמשות].

א. 'בין השמשות' לאו דוקא אלא מחצות היום, כשרץ להכין צרכי שבת (עפ"י רא"ש והג"א). ודוקא בשלא נתכוין פטור (ר"י).

ב. יש מי שכתב דוקא בערב שבת בין השמשות שהכל יודעים שישנם רצים לכבוד השבת, אבל לא בזמן אחר, ואפילו רץ לצורך פיקוח נפשות (חדושי ר' מאיר שמחה). ואין כן דעת כמה פוסקים (ע' רש"ל; חות יאיר רו). ונראה שאם רואה אותו רץ – הרץ פטור, שהיה לו ליותר בעצמו, וסברת הגרמ"ש נכונה כשאינו רואהו. ויתכן ששאר הפוסקים נקטו שבאופן זה חייב בכל אופן. ערי"ד.
יש אומרים: דוקא בכגון ערב שבת שהוא ממהר ואין לו שהות, אבל לא בשאר ריצה של מצוה (עפ"י מרדכי; הגהות מיימוניות חובל ו; חות יאיר רו – ושם כתב לחייב אפילו כשזמנו דחוק לקיים המצוה ברב עם). ויש פוטרים בכל ריצה לדבר מצוה (רש"ל עפ"י או"ז. וכתב שאפילו רץ כל ימות השבוע לצרכי שבת, אלא שבערב שבת אחר חצות אינו צריך להוכיח זאת, משא"כ בשאר ריצות מצוה).
ג. הזהיר הרץ את המהלך לנטות הצדה, ולא שמע אליו והזיק – פטור (מובא במאירי ובשיטמ"ק).

ד. המבקע עצים, אפילו ברשותו, והזיק ברשות היחיד אחרת [אעפ"י שאין מצויים שם הרבים] – חייב (שלא היה לו לבקע סמוך כל כך לחצר חברו. רבנו יהונתן). וכל שכן מבקע ברשות הרבים או לרשות הרבים. הזיק ברשותו, כגון שנכנס אחר שלא ברשות – פטור, אבל אם בעה"ב ידע בו, אעפ"י שנכנס שלא ברשות חייב בתשלומי נזק אפילו שלא בכוונה (וכדלהלן מת. ותוס').

דפים לב – לג

סח. א. הנכנס לחנותו של נגר ונתזה בקעת וטפחה על פניו וכד' – מה הדין לענין תשלומי נזיקין ולענין חובת גלות לרוצח?

ב. מי שיצאה אבן מתחת ידו, והוציא הלה את ראשו וקבלה, מה הדין לענין תשלומי נזיקין וחובת גלות?

א. הנכנס לחנותו של נגר ונתזה בקעת וטפחה על פניו [או בחנותו של נפח וניתזה ניצוצת] – פטור. ואם נכנס ברשות – חייב. ופירש רבי יוסי בר חנינא: חייב בארבעה דברים (בחבלה) ופטור מגלות (במיתה). סתמא דגמרא פירשה דרבי יוסי בר חנינא ביחס לסיפא, כשנכנס ברשות. והטעם שפטור מגלות, פירש רבא, שאין די לו בגלות לכפר שהריהו שוגג קרוב למזיד. (ובהמשך הגמרא נראה עיקר הטעם לפי שאינו דומה ל'יער'. עתוס' ואו"ז).